

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA IZJEMSTVO Kr. 240
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 16.

Šibenik, 22. travnja 1922.

God. II.

Protuvjerska naukova osnova.

Komisija ministarstva prosvjete već je svršila svoj rad, te skorih dana gosp. Pribičević kani predložiti svoj školski zakon na prihvata parlamentu. Po ovom zakonu ukida se vjeroučiteljska služba u svim pučkim školama, a predavanje iz vjeronauka povjerava se svjetovnim učiteljima bez obzira na njihovu vjersku pripadnost i uvjerenje, dok u višim razredima srednjih zavoda ne će biti više vjerske obuke.

Mi smo već podigli svoj glas protiv ovoga novog atentata framaunske lože na katoličku Crkvu. Sve katoličko novinstvo i uopće ono, koje poštuje religiozni osjećaj naroda te iskreno želi, da ne bude kulturne borbe u našoj državi, progovorilo je ob ovom školskom nacrtu i upozorilo njegove nadahnitelje na veliku odgovornost, koju na se uzimlju turajući silom protuvjerske školske zakone. Izgleda, da sve ovo nije ništa koristilo. Hoće se rata protiv Crkvi. Želi se, da se razvije i kod nas najžešći kulturni boj.

Gosp. Pribičević ne miruje. On je uzeo sebi za zadaću, da školu raskršćani. Hoće da izazove sve katolike ove države, te izbaci iz škole svaku pozitivnu religiju.

Pribičevićev nacrt hoće da izluči školu iz utjecaja Crkve, a to čini očitom namjerom, da bi oslabio upliv katolicizma u našem narodu. Što zakon predviđa, da će se u pučkim školama ipak učiti religija, ne oslabljuje ovu tvrdnju, dapače je okrepljuje. U kakvom će duhu poučavati učitelji nauk o vjeri u školi? Ne će li oni, da ugođe gosp. Pribičeviću širiti u dječji ideje oprečne vjerskim nazorima Crkve?

Izlučenjem svećenika kao vjeroučitelja iz škole povređuje se temeljno pravo Crkve. Zadaća je Crkve, da propovijeda i širi nauk Kristov i ona sama je mjerodavna, da ga poučava i tumači čist i nepokvaren. Što zar gosp. Pribičević hoće da uskratit, i otme ovo nesporno pravo crkvenom magisteriju? Neka gosp. ministar upamti, da se katolička Crkva ne će nikad odreći ove svoje zadaće, jer je ovu božansku misiju primila od svog Utemeljitelja. Ona će se svom vitalnom snagom, koju u sebi posjeduje, boriti protiv svima, koji iz mržnje ili opakosti, hoće da joj ograniče ili otmu ovo osnovno pravo.

Znak je i očitog neznanja „stručnjaka“, koji su po naredbi gosp. Svetozara skalupili naukovnu osnovu za srednje škole. U nižim razredima imao bi se svesti nauk vjere na „osnove vjere i morala, te opće povijesti i kršćanske etike“. Što ovo znači? Tko će sastaviti, tko će odrediti, što će o vjeri mladež u školi učiti? Zar framaunska loža, čije je djelo ova osnova, ili Crkva?

Što zar nije potrebno mladeži viših razreda, da uči nauk o vjeri? Nije

li nužno mladeži, u doba najkritičnije, učenje apologije vjere i njezinih dogma? Nije li korisno i uvijek aktualno, da se mladež, osobito učeća, nadahnjuje na moralnim zasadama kršćanske etike, te prouči vebna djela Kristove vjere? Sve ovo gosp. Pribičević omalovažuje i smatra manje vrijednim od svih ostalih predmeta, koji se poučavaju po srednjim školama, a nemaju nikakva utjecaja na odgoj mladeži.

Ministar prosvjete ne zna da je religija najvažniji faktor u odgoju, te najuspješnije djeluje na oplemenjivanje srca. On religiji poriče i naučni značaj. Mora naprotiv on znati, da se vjeronauk ne bavi samo tumačenjem pojedinih istina i načela morala, već i svim onim pitanjima, koja su u nužnoj korektsiji sa vjerskim istinama. Učenik preko sata vjeronauka, osobito u višim razredima, može steći kulture i znanja ne manje negoli preko satova drugih predmeta.

Tko poriče važnost vjeronauka kao predmeta obuke u višim razredima, pokazuje, da nema pojma o važnosti pitanja apologetike ili moralne naravi, a koja se ne mogu poučavati u nižim razredima gdje je mladež još nedorasla i ne shvaća.

Do nekoliko dana razvit će se rasprava ob ovom pitanju u narodnoj

skupštini, i mi već sada dižemo svoj glas protiv ovog atentata na katoličke svećenje, protiv nauku, da se daše našoj mladeži protuvjerski odgoj. Stalni smo, da će biti s nama i pravoslavni, jer i oni dobro shvaćaju važnost religiozne obuke u školama, a pravoslavna crkva ne će se odreći prava, koje ima glede vjerske pouke.

Na okup dakle kršćanski roditelj! Radi se o odgoju vaše djece, pa zato morate biti svi ko jedan, te pokazati plebiscitom, da ne ćete nikad dopustiti, da pouka u školama bude protuvjerska, već da hoćete te vasu djecu poučavati svećenik.

Treba najenergičnije istupiti protiv ovakvog nacrtu. Volja je nas katolika, da se zabaci ova protuvjerska osnova i ne ćemo mirovati, dok ne pobjedimo.

U borbi za vjersku obuku i prava Crkve stoje ne samo katolici Jugoslavije, već i katolici čitavog svijeta. Primi li se Pribičevićev projekt u parlamentu, započet će u našoj državi otvoreni kulturni boj s uglednih posljedica. Mora znati i gosp. Pribičević, da su iz nas svi katolici čitave Evrope, dapače svi katolici svega svijeta.

Apeliramo na naše biskupe, koji će ovih dana vijećati u Zagrebu, da podignu svoj auctoritativni glas na obranu prava Crkve i kršćanskog odgoja naše mladeži.

O dozvoli uvoza vina iz Italije.

Intervencija dra Dulibića. — Kontradiktorne izjave. — Ministarstvu nije ništa poznato o dozvoli. — Braća Klein tvrde, da su dobili dozvolu od Ministarstva.

(Posebna vijest „Narodne Straže“.)

BEOGRAD, 21. travnja. Nar. poslanik dr. Dulibić, netom je stigao u Beograd, pošao je, da kod Ministarstva poljodjelstva intervenira i prosvjeduje protiv danog dozvoli za uvoz talijanskih vina u Dalmaciju. Ministar je obećao, da će izvidjeti stvar. Nakon učinjenih izvida danas je saopćio dru Dulibiću, da na Ministarstvu poljodjelstva ni trgovine nije ništa poznato o dozvoli uvoza vina iz Italije. Tom prigodom g. ministar je izjavio, da bi se on odlučno usprotivio sličnom prijedlogu ili pokušaju.

Pred nama je gornji brzojav, koji smo jučer primili iz Beograda. On zaista sablažnjivu aferu sa dozvolom uvoza veće količine talijanskog vina u Dalmaciju još više zemršuje i zagonetnijom čini.

Nemalo se i opravdano uznemirilo naše pučanstvo Dalmacije, osobito naši bijedni vinogradari, koji se nalaze u tako teškoj vinskog krizi, na vijest, da je Ministarstvo trgovine i industrije u Beogradu nekoj tuđinskoj firmi za pravljenje likera dozvolilo uvoz veće količine vina iz inozemstva. Tu vijest je prvo donijelo splitsko „Novo doba“.

Ogorčenje je bilo još i veće, kad je isti list s upućene strane doznao za potankosti o ovoj stvari. Doznalo se naime, da se tu radi o talijanskoj tvornici likera „Fratelli Cora“ iz Torina. Ona da je već iznajmila skladišta u Kaštel Starome, i tu pod imenom

„Braća Klein, Split“ ustanovila tvornicu likera. Braća Klein (ili bolje talijanskoj tvornici likera Cora) da je dakle Ministarstvo u Beogradu dozvolilo uvoz 15 vagona tal. vina, pače dozvolilo im i da nabave stranu valutu, potrebitu za isplatu, i ako su se i Trgovačko-obrtaička komora u Splitu i Poljoprivredno Odbjeljenje Pokrajinske Uprave u Splitu odlučno izjavili protivni dozvoli uvoza tal. vina. Taj odlučni stav su zauzeli po stručnom mnijenju vinarskih stručnjaka, koji su izjavili, da se dezertna vina, koja namjerava praviti ta tvornica, mogu sva prirediti i iz naših domaćih vina, pošto Dalmacija obiluje svim mogućim vrstama vina, koja su služila i riječkim i kršćanskim tvornicama prije rata za pravljenje likera.

Na to su Braća Klein dali dvije izjave u istom listu. Dosta nespretno su htjeli njima da dokažu potrebu

na bave stranog vina, kao i opravdaju se i pokriju, da se tu ne radi o nikakvoj tuđinskoj tvornici, nego o vlastitom poduzeću. Nas najviše ovaj čas zanima njihovo priznanje, da im je Ministarstvo dozvolilo, da mogu uvesti ne 15, nego 10 vagona stranog vina, a da oni nijesu naredili nego 3 vagona ili 300 Hekta, zašto su već dobili i dozvolu osiguranja vajute.

Stvar je dakle vrlo zamršena i zagonetna. Tu su najmanje dvije očito kontradiktorne izjave. Najprije „Novo Doba“ iz pouzdana izvora doznaje, da je od Ministarstva dana dozvola uvoza za 15 vagona. Tvrtka Klein zatim priznaje, da je od ministarstva „dobila dozvolu uvoza“ za 10 vagona. Zadnje dolazi Ministarstvo i poslije učinjenih izvida izjavljuje nar. poslaniku dru Dulibiću, da mu „nije ništa poznato o dozvoli uvoza vina iz Italije“. Kako da onda rastumačimo ovu cijelu stvar? Komu da sada vjerujemo? Kako je došlo do ove dozvole? Tko je mogao dati tu dozvolu u ime ministarstva bez znanja ministarstva, a protiv volje Pokrajinske Uprave?

Nama sve to izgleda prilično čudno. Čini nam se nemoguće vjerovati, da ministarstvu nije ništa poznato o ovoj dozvoli. Tu svakako nijesu čisti posli.

Jedno ipak stoji. Ako ministarstvu nije ništa poznato o dozvoli uvoza vina iz Italije, ako je, što više, uistinu ono odlučno protivno sličnom prijedlogu ili pokušaju, dužnost je njegova, da ovu sablažnjivu, zagonetnu i komplikovanu aferu odmah istraži i javnosti objasni, a uvoz stranog vina, dok traje vinska kriza u Dalmaciji, svakako zapriječi. Barem to očekuju od vlade u Beogradu ogorčeni dalmatinski vinogradari.

Kraj obilja našeg domaćeg vina, kojim se mogu praviti i najfinije vrste likera, a s kojim ove godine dalmatinski vinogradari ne znaju što učiniti, jer im još nerasprodana leži u konobama radi loše carinske politike naše vlade i još neuređenog saobraćaja, ne smije se oikako dozvoljavati uvoz tuđih vina. To bi samo još prije uskorilo potpunu propast naših vinogradara, koja im i onako prijeti, ako im bilo kako i žurno vlada pa ma i u zadnji čas ne priskoči u pomoć.

Političke vijesti.

Pašićeva uskrna jaja. Pod ovim naslovom beogradske „Selo“ od 16. IV. donosi:

„Pred svoj polazak u Đenovu, gdje će se o Uskrsu, kao veran sin pravoslavne crkve, zagriti i tripudijati sa naslednikom svoga prijatelja cara Nikole, imenjakaom bačuškom Lenjinom, naš baba - Nikolče spremio je tri lepa uskrnja jajeta.

Prvo je jajce podario svojoj poslušnoj Narodnoj Skupštini u vidu povišice poslaničke dnevnice na 180 dinara, da bi narodni oči što prijatnije proveli svetle praznike i sa zahvalnošću sećajući se proroke brade pili u zdravlje svoga pokrovitelja.

Drugo, mnogo veće i pozlaćeno, jajce podneo je Kraju, u vidu civilne liste od 60 miliona dinara (18 miliona dinara i 6 miliona franaka), t. j. 50 puta više nego pre rata, da bi Kruna smatrala njega kao jedinog svoga prijatelja i zaštitnika.

Treće, najveće jajce spremio je Pašić za svoj blagoverni srpski, hoću reći SHS narod u vidu 200 od sto prireza, da bi mu pokazao, kako misli i stara se o njemu ne samo kad su izbori, već i kad se plaća.

Sva tri jajceta on je ofarbao crvenom krvlju nekoliko stotina regruta, koje je njegov prijatelj, general Zeka, poslao na onaj svet, a išarao ih je slikama onih konja, govoda i ovaca iz Nemačke, koje nije razdelio oštećenom narodu, već ustupio za jeftine pare svome ljubljenu i punonadežnom sinu Radu.

Neka ti je nazdravlje jajce, jugoslovenski narode! „Ti ne gledaj, koliko je, već ti gledaj, koga daje“, pa budi zahvalan svome Pašiću i ne zaboravi ga do sudenog dana.“

Tko je taj Krstelj? Beogradsko „Videlo“ ovako karakterizira jadnog „predstavnik“ Hrvata u Genovi dra Krstelja: „Ko je taj Krstelj? Postavljen je za ministra samo zato, što je „Hrvat“, u Ministarskom Savetu obično igra ulogu lakeja g. Pribičeviću, koji preporučuje za ministre ljude ala Križman možda za to, što je i on neki „ugledni“ Hrvat. Ministar Krstelj ne govori francuski i pitamo mi sada uglednu vladu, zašto je tamo poslala čovjeka, koji ne može ni da se pozdravi sa državicima Evrope, a kamo li da sa njima vodi i diplomatski boj. Nesposoban za bilo kakvu diplomatsku misiju on je *prosto oruđe režima za nepolitičke trikove vlade protiv Hrvata*“.

Intervencija Amerike u našim pregovorima s Italijom? Javljaju iz Genove, da je vlada Washingtona odredila jednog diplomatu, da intervenira u talijansko-jugoslavenskim pregovorima glede regulisanja jadranskog pitanja.

Bogoslovi moraju u vojsku. Vojni je ministar bez ikakva sporazuma s Crkvom izdao naređenje, da 1. kolovoza ove godine moraju nastupiti vojne vježbe bogoslovi i svećenički kandidati svih vjeroispovjesti, koji su rođeni godine 1898. ili kasnije, a svršili su svoje nauke. Oni pak bogoslovi, koji su već zaređeni za svećenike, moraju da odsluže 12 mjeseci službe u vojnim bolnicama.

Pouzdani sastanak HPS. u Šibeniku.

Nar. poslanik dr. Dulibić o položaju te o radu i borbi poslanika Pučke stranke.

Na uskršni ponedjeljak, 17. ov. mj., održao je nar. poslanik dr. Ante Dulibić uspješni pouzdani sastanak Hrvatske Pučke Stranke u prostorijama Hrvatske Čitaonice. Sastanku je prisustvovalo oko 300 pristaša i nekoliko odošlanika iz okolice, koji su se taj dan slučajno našli u gradu, te ostali, da čuju svog ljubljenog zastupnika, tako da svi nijesu niti mogli stati u prostorijama Čitaonice. Mnogi su ostali na vratima i u hodniku, a dosta ih se i vratilo kući, jer nijesu mogli da dođu mjesta. Svi prisutni su odmah na početku sastanka osobitim oduševljenjem pozdravili omiljelog sazivača, neumornog svog branitelja i dobrotvora.

Sastanak je otvorio nar. poslanik dr. Dulibić, koji je srdačno pozdravio sve prisutne i zahvalio im na tako sjajnom odazivu, koji ga sjeća pravnih vremena, kad je u narodnim našim redovima vladala ljubav, sloga i razbor. Ovaj mu je sastanak jamstvo, da će naš narod i dalje ustrajati u istoj ljubavi i slozi i posmatrati naše javne prilike i rad onom razboritosti, kojom se naš narod vazda odlikovao.

Govornik se najprije u svom odljenu govoru bavi važnijim političkim pitanjima i odnošajem Pučke Stranke prema ostalim strankama. Veli, da ne može slijediti

taktiku pasivnosti Hrvatskoga Bloka,

jer mu se takva taktika prikazuje štetna i fatalna po nas Hrvate. Ne može da pojmi, zašto zastupnici Seljačke Radničke stranke i Hrvatske Zajednice ne bi mogli doći u Narodnu Skupštinu i tu započeti borbu za hrvatska prava skupa sa Jugoslavenskim Klubom Pučke Stranke. Bilo bi nas tada preko 90 zastupnika, udruženih u kompaktnu falangu, pak konačni uspjeh ne bi izostao. Kad bi se pak uspostavilo, da je svaki uspjeh nemoguć, onda vazda ostaje otvoren put apstinenciji hrvatskih i slovenskih zastupnika i ničemu ne bi bilo prejudicirano. Narod bi tada shvatio razlog takve taktike.

Rad njegov i drugova mu poslanika za narodni boljitak.

Govornik opisuje zatim teške nevolje, nepravde i nasilja, koja se počinjaju na narodu. Narod vapije po-

moć, traži od zastupnika, da ga zaštite. Zastupnici Pučke Stranke rade sve, što mogu, i vode najodlučniju oporbu. Kad toga ne bi bilo, naše prilike bile bi stoput gore negoli su sada.

Meni se, veli dalje, predbacuje, da se zadovoljavam sa sitnicama i postavljanjem interpelacija. **Stvari narodu korisne ne smatram, da su sitnice, a njihovo zagovaranje da je sramota, nego je to sveta dužnost zastupnika, jer narod to hoće i to se od mene neprestano traži. Postignuće općinskog izbornog zakona za Dalmaciju, ukinuće trošarine na vino, akcija oko prehrane Dalmacije, zagovaranje željezničkog spoja, traženje pomoći u našoj vinskog krizi i t. d. to ne znači prositi i baviti se sitnicama.** Preko svojih zastupnika narod tu traži svoja prava, a dužnost je državnih vlasti, da im udovolji.

Zemljoradničko pitanje.

Govornik se bavi dalje zemljoradničkim pitanjem. Naša Pučka Stranka je još u doba, kad se za zemljoradničku stranku nije ni znalo, imala u svom programu i radu načelo, da zemlja mora da pripada onome, koji je obrađuje. Spominje sve, što je stranka radila oko uređenja ovog pitanja, koje bi se kod nas bilo mirno riješilo, da nije rat sve omeo.

Poslije rata bijesna demagogija uhvatila se ovog pitanja. Kad su i neki javni činovnici stali šaptati na uho pojedincima, da ne daju dohodak, ja sam, veli, **tražio pismeno od Vlade, da javnim oglašom uputi narod, da ne treba da daje dohodak, jer da će vlada ovu stvar urediti. Ali Vlada nije htjela da izdade takav oglaš. Tada je bilo očito, da posao nije čist i da može narod doći do razočaranja.**

Međutim zakon o uređenju kmetških odnošaja nije još prikazan skupštini. Izgleda, da se pravnici i mudraci bave sada pitanjem, što znači kmet, što kmetski odnošaj. Razlaže zatim stanovište Pučke Stranke u ovom pitanju i obećaje, da će se zauzeti za što skorije i pravedno riješenje ovoga pitanja.

Uza sve poteškoće ne će sustati u svome radu.

Dr. Dulibić ističe napokon sve po-

teškoće, na koje nailazi u svome radu, ali ne će sustati u obrani narodnih i hrvatskih prava te kršćanskih načela, koja sama mogu dati poticaja za rad oko narodnog pridruženja i blagostanja, jer je taj rad vođen od iskrene ljubavi.

Završuje ovim riječima: **Mi ovu državu ljubimo. Mi smo svi svjesni, da smo sa braćom Srbima i Slovencima jedan narod i da nas jedna sila ne će moći da rastavi. Mi ne ćemo prevlasti jednog plemena nad drugim. Tražimo jednakopravnost i pravednost, i u borbi, da to postignemo, ne ćemo malaksati!**

Kad je nar. poslanik dr. Dulibić svršio svoj iscrpivi izvještaj, svi prisutni su mu oduševljeno klicali i glasno odabrali program Pučke Stranke i rad njezinu poslanika.

Diže se zatim g. Kulić. Od srca zahvaljuje u ime svoje i svih prisutnih i odsutnih pristaša Hrv. Pučke Stranke šibenskog kotara ne samo na tako opširnom i lijepom njegovom izvješću o položaju i svim važnijim političkim i gospodarskim pitanjima, nego osobito na dosadašnjem njegovom neumornom radu i zauzimanju za potrebe ovog našeg kraja i neustrajivoj borbi za vjersku i plemensku ravnopravnost u našoj državi. Govori zatim o potrebi što skorije dogradnje željeznice Knin-Pribudić te o škandaloznoj dozvoli nekog tuđinskog tvrtca za uvog stranog vina u Dalmaciji. Moli zastupnika, da se za jedno i drugo pitanje svojiski zauzme.

Neki od prisutnih težaka tražili su neka razjašnjenja od g. zastupnika, koja im je on spremno dao.

Sastanak se zatim završio burnim klicanjem „Živio“ obljubljenom poslaniku Hrv. Pučke Stranke dru. Antu Dulibiću.

Presv. dr. Mileta u Splitu.

Od 17.-20. ov. mj. naš presv. biskup bio je u Splitu, da se predstavi pokrajinskom namjesniku i ostalim pokrajinskim vlastima.

U Split je stigao parobrodom „Salona“. Na pristaništu su ga dočekali predstavnici crkvenih, političkih i vojnih vlasti, mirsko i redovno svećenstvo te odošlanici katoličkih društava, koji ga pozdravili sa srdačnim „Živio“. Netom je parobrod pristao uz praj, uzidože na nj kr. namjesnik dr. Metličić s tajnikom g. Magazinom, preč. kan. Leopold pl. Anišević, kapt. vikar,

PODLISTAK

PETAR GRGEC:

Noviji katolički pokret među Hrvatima.

(Nastavak.)

Uz razne neprilike, koje su zadesile naše daštvo i senijorati u vrijeme rata, pojavila se jedna slabost, koja nam je prijetila raskolom ili čak potpunim uništenjem. U isto vrijeme, kada se među Slovencima javila borba između Šušteršića i Kreka, došlo je i u našim redovima do unutarnjih trzavica. Neki spoljašni faktori pokušali su, da i ono malo ljudi, koji su ostali kod kuće te su držali neke naše javne pozicije, primoraju na držanje, koje se nije slagalo ni s našim predratnim stanovištem u narodnom pitanju ni s našom taktikom u ratu.

Borba se razvijala neopazice za veći dio javnosti, dok nije pokojni dr. Rogulja izdao svoju brošuricu „Pred zoru“. U brošurici razdijelio je pisac pristaše katoličkoga pokreta u

dvije struje. Izrazi „integralci“ i katolički nacionalisti“ nijesu posve točno odgovarali pravom stanju stvari. Netočan je bio i opseg, što ga je dr. Rogulja doznačio jednoj i drugoj struji. Svakako, ne smijemo zatajiti, da su barem zameci tih dviju struja postojali.

Dr. Rogulja je osudio legitimizam nekih Hrvata i imperijalistički rat Austrije. Svoje misli o jugoslovenstvu izrekao je i ovim riječima: „Glavne ideje, koje su dale smjer razvoju te generacije katoličkih nacionalista jesu: pomirljivo shvaćanje kulturnog i političkog odnošaja prema Srbima, koje se završavalo u tom, da je prevladalo mišljenje o narodnom jedinstvu Hrvata, Srba i Slovenaca, u koje bi pristupili i Bugari“. (Pred zoru).

Razvila se borba, koja je bila živa naročito koncem g. 1916. i početkom g. 1917. Zagrebačka „Hrvatska“ napadala je dr. Rogulju prigovarajući mu, što prihvaća „u politici sto puta anatematizovano, na smetište bačeno, ubijeno, pa opet na novo uskršnuo jugoslovenstvo, koje ide ne samo preko poznate krabulje kulturnoga

jedinstva sve do nacionalnoga, nego dapače i preko istočne granice Srbije te hoće da proždere i Bugare“.

Premda su oni, koji su branili dr. Rogulju protiv napadaja „Hrvatske“, morali uzmaknuti, ipak je brošurica „Pred zoru“ imala veliki uspjeh naročito u Hrvatskoj i Slavoniji i u Dalmaciji. Naši su redovi održali svoju samostalnost držeći se daleko od političkih akcija, koje nijesu odgovarale našim tradicijama iz g. 1912. i 1913.

Istom, kad je započeo pokret, koji se kretao oko svibanjske deklaracije, i kad su „Novine“ prešle posve u ruke jednoga našega konzorcija, počeli su naši ljudi da izlaze iz svoje rezerviranosti.

Naše nacionalne težnje bile su posve jasno izrečene koncem g. 1917. i početkom g. 1918., kada je najviše nastojanjem katoličkih sveučilištaraca zagrebačkih među čitavom akademskom omladinom s najvećim oduševljenjem bila prihvaćena i potpisana rezolucija s ovim početkom:

„Jugoslavenska akademska omladina hrv. sveučilišta u Zagrebu naglašuje zahtjev čitavog jedinstvenog

slovensko-hrvatsko-srpskog naroda rascjepkana u više država, da mir, koji bi imao dokrajčiti ovaj strašni rat, izazvan željom za osvajanjem i podjarmiljivanjem, bude demokratski mir, koji će i našem jedinstvenom narodu donijeti državno ujedinjenje i slobodu. Mir, koji nam ne bi donio ostvarenje naših opravdanih narodnih ideala, bio bi mir u korist privilegiranog naroda i nosio bi u sebi klicu neminovnih novih ratova. Stoga jedinstveni narod Slovenaca, Hrvata i Srba smatra pitanje svoga državnog ujedinjenja i slobode važnim pitanjem općega mira među narodima te traži, da mu međunarodnim garancijama bude osigurano oživotvorenje bezuvjetnoga prava narodnoga samoodređenja.“

Paralelno s ovom akcijom u domovini razvijala se i naša akcija u tuđini. Mnogi drugovi, koji su pali u rusko i talijansko zarobljeništvo, prijavili su se u dobrovoljce. Ističem samo to, da su se svi članovi našega pokreta, koji su se nalazili u Nocerli Umbri, stavili na raspolaganje dru. Trumbiću i Jugoslavenskom Odboru. (Svršit će se.)

provincijali O. Cikojević i O. Orlandini, komandant mornarice g. Stanković i potpukovnik g. Trnokoković, da pojedinački pozdrave odličnog gosta. Sa ostalima presv. se pozdravio na obali.

Dolazak uzoritog pastira u Split, splitske crkve su pozdravile i najavile građanstvu svečanim slavljenjem zvona.

Kr. namjesnik i kapt. vikar preč. Ivanišević državnim autom ispratili su našega biskupa od pristaništa do Samostana sv. Frane na obali, gdje je i odsjeo. Za vrijeme trodnevnog boravka posjetili su presv. Miletu mnogi odlični crkvenjaci i građani.

U srijedu prije podne presv. biskup blagoslovio je na vrlo svečan način historičko splitsko zvono, t. zv. „Bumba.“ Dok se obavljao sv. obred, svećenstvo je u hrvatskom jeziku pjevalo psalme. Obred je bio veoma lijep i poetičan, pun liturgične mistike. Iza kako je presv. Mileta blagoslovio zvono sv. vodom i pomazao ga sv. uljem, prvi je on zazvonio, a iza njega su redom zazvonili g. namjesnik, g. Biankini i gradski načelnik g. dr. Taglia. Iza blagoslova presv. biskup je izrekao vrlo lijep i značajan prigodni govor.

Istog dana u 7^{1/2} sati uvečer u velikoj sali biskupske palače našem biskupu predstavila su se sva splitska katolička društva. U ime njihovo pozdravio ga je preč. don Vicko Fulgosi, koji je bio vas veseo, što u ime kat. društava može da pozdravi novog šibenskog Pastira, koji će kao učeni i uzoriti redovnik po uzoru sv. Frane, u čijem se redu on i odgojio, raditi oko kršćanskog preporoda našega naroda. Presv. dr. Mileta najljepše se zahvalio na ovom ljubeznom i toplom pozdravu, a sve prisutne je vatrenim i apostolskim riječima obođrio na poštovanje i neustrašivi rad za ostvarenje kršćanskih načela.

U četvrtak jutro pri odlasku presv. biskupa državnim autom ispratili su do kolodvora pokr. tajnik g. Magazin, češki konzul g. Herman i preč. Fulgosi, koji je s njim došao i u Šibenik.

Naš presv. biskup svojom ljubeznom pojavom učinio je najljepši utisak na građanstvo Splita, koje će ga se rado sjećati.

Iz katoličkog svijeta.

Sastanak predstavnika katoličkih đakčkih društava. 11. ov. mj. vijećali su u Zagrebu predstavnici svih jugoslavenskih katoličkih đakčkih društava. Stvoreno je mnogo dobrih i važnih zaključaka. Naš presv. biskup dr. J. Mileta primio je sa toga sastanka ovaj brzogov: „Zastupnici jugoslavenskih katoličkih đakčkih društava šalju vam izraz svoje odanosti“.

Zabavno-poučno veće splitske „Danice“. Prigodom završetka apologetskog tečaja splitsko katoličko žensko udruženje „Danica“ 20. ov. mj. održalo je lijepo i uspješno zabavno-poučno veće s ovim biranim programom: 1. „Schubertove melodije“ svira naguslama realac Alunić 2. „Sv. Pismo kao djelo Božje“ govori dr. J. Carević. 3. Lisinski: „Pobjeda“ pjeva solo realac Ivasović. 4. Smrt Majke Jugovića II. pjev. „Avet“. Apologetski tečaj je vodio prof. dr. Josip Carević uz lijepi odaziv i osobito zanimanje ne samo članica društva, nego i drugih građana i građanki.

Tražim dvije sobe.

Mogu biti i na različitim mjestima.
Prof. Don Jakov Parać.

Unajmljuje se lokal (ex Bar Šumadija) u širokoj ulici, najmpripram mora kupiti inventar. Poitanje kod agencije „Uspjeh“.

Gospodarski upliv Italije u Dalmaciji.

Jedan od najvećih ekponenata talijanskih gospodarskih interesa u Dalmaciji je „Društvo za eksploataciju vodenih sila u Dalmaciji (Sufid)“, koje ima svoje sjedište u Trstu. Kapital je potpuno u talijanskim rukama. Tvornice za karbid i cijanamid nalaze se kod nas u Šibeniku jedna, a druga u Dugom Ratu kraj Omiša, Dionička glavica iznaša 21 milijun talijanskih lira. Društvo raspolaže sa oko 100.000 HP s električnim centralama u Krki i Cetini.

Dalmatinske tvornice cementa jesu: „Dalmatia“, Spalato“, „Portland Adriatico“, „Gilardi-Betizza“ i nekadanji „Portland Cement“, koji se fuzionirao s Industrijskim društvom d. d. u Omišu. Sve su spomenute udruge osim zadnje, čija produktivnost iznaša 12 vagona dnevno, u talijanskim, odnosno tuđinskim rukama. „Portland Adriatico“ je podružnica talijanske radničke družbe u Bergamu. Kapaciteta te družbe iznaša dnevno 17 vagona. Družba posjeduje tvornicu cementa u Bakru, koja sad miruje. U družbi Gilardi-Betizza jugoslavenskog kapitala ima samo 20%. Sav ostali kapital je u rukama splitskih talijanaša. Kapaciteta tvornice iznaša dnevno 8 vagona. „Dalmatia“ je francusko društvo, u kojem domaćeg kapitala ima samo 1/7, a talijanskog 6/7. Kapaciteta iznaša dnevno 8 vagona. U družbi „Spalato-Majdan“ talijanske glavice ima 2/3, a jugoslavenske 1/3. Kapaciteta iznaša dnevno 35 vagona. Izvoz sirovina za cementne tvornice u Italiji je za 50% u talijanskim rukama.

Dalmatinska rudarska industrija je u talijanskim rukama. Društvo „Monte Promina“ sa sjedištem u Trstu posjeduje rudnike u Velušiću i Promini. Kapital je za 95% u talijanskim rukama. „Bansit“ d. d. na Rijeci je također za 65% talijanski.

Od tvornice sardina „Vernatek“ kupili su Talijani za vrijeme okupacije tri tvornice. Prije rata kao i sada u njihovim su rukama tvornice sardina na Visu, u Rogoznici (kraj Šibenika), u Salima, u Silbi.

Banca Commerciale Triestina ima u Splitu jaku podružnicu. Sa kapitalom ova banka mnogo sudjeluje u dalmatinskoj cementnoj industriji i kod „Sufida“. Banca dalmata di sconto u Zadru ima svoje podružnice u Šibeniku, na Rabu i Pagu. Banca Commerciale Spalatina je u rukama dalmatinskih talijanaša. Samo jedna trećina dionica je u jugoslavenskim rukama. Osim toga imaju Talijani svoju banku i u Dubrovniku.

Tvrtka za izvoz drva „Casa di spedizione Otto Steinbeiss“ sa sjedištem u Trstu, a s podružnicom u Šibeniku prošla je u talijanske ruke.

U dalmatinskom parobrodarskom društvu „Dalmatia“ Talijani imaju najmanje trećinu svojih dionica, a u parobr. društvu „Oceanija“ mnogo više.

Za okupacije oko Šibenika naselilo ih se oko 30, na Korčuli oko 15 malih obrtnika i trgovaca, da i ne govorimo o još okupiranoj trećoj zoni.

U Milanu se snuje dioničko društvo „Commissionario Dalmato“ u svrhu priredbe dalmatinskih tekstilnih produkata.

Tvornica maraskina u Zadru („Luxardo“) namjerava ustanoviti podružnice u Dalmaciji i konkurenciju praviti našim domaćim tvornicama maraskina, osobito Buzolićevoj u Splitu.

Iz ovih vjerodostojnih brojki i podataka bez osobitog komentara lako je uvidjeti, kako je velik gospodarski upliv Italije u Dalmaciji i kako je

opasan po nas i po razvitak naše domaće industrije. Potrebno je, da naša Vlada vodi o ovome računa, osobito sada za pregovora naše države s Italijom. Dužnost je njezina, da ova brojna tuđinska poduzeća nikako ne favorizira, još manje daje koncesije za osnivanje novih, koja će nam sigurno škoditi i koja se osnivaju sa očitim tendencijom, da unište i ona malobrojna naša domaća poduzeća. I naši novčani zavodi i imućniji ljudi, osobito naši Amerikanci, treba da sve moguće učine, da što više unaprijede, prošire i podignu našu domaću industriju, e da tako budemo mogli najaviti bojkot i najveću konkurenciju stranim poduzećima, koja moramo što prije, bude li shvaćanja i volje kod pojedinaaca, a potpore kod Vlade, svojim kapitalom osvojiti. Iza političkog oslobođenja neka nam svane i gospodarsko!

Naši dopisi.

Stankovci, 19. travnja.

Već je treći mjesec, da smo potpuno otkinuti od svijeta, jer nam je poremećena brzojavna sveza s Benkovcem. Porušeno je nekoliko stupova, žice su na mnogim mjestima potrgane i razbacane, a Ravnateljstvu pošta i brzojava u Splitu ne žuri se, da dađe nalog, da se ta pruga popravi. Pred kratko vrijeme govorilo se, da će popravit i uspostaviti brzojavnu vezu, pak je opet sve zaspalo. Preporučujemo Ravnateljstvu pošta i brzojava, da nastoji oko toga, da se čim prije uspostavi brzojavni saobraćaj. Stankovci, a i ostala okolna mjesta daleko su od Benkovca, pak im je potrebno, da u slučaju raznih bolesti mogu pozvati ljecnika.

Narod se nalazi u teškoj financijskoj krizi, jer ima dosta vina dobre kvalitete, a nema kupaca. Prodalo se samo bijelo vino, a crno je ostalo.

I kod nas se počelo sa političkim progonoima. Terorizira se one, koji primaju opozicionalne novine, a često ih i na pošti u Benkovcu zaustavljaju. Koliko znamo, krivnja za to nije na upravitelju pošte, nego na drugim nepozvanim faktorima. Na prijavu zlobnih i pokvarenih ljudi čine se premetačine i zatvaraju nedužni ljudi. No o tome će drugi put izvjestiti opširnije.

Gradske vijesti.

Odlazak biskupa. Odmah nakon povratka iz Splita u četvrtak poslije podne naš presv. biskup parobrodom „Salona“ otputovao je za Bakar, da željeznicom prosljedi u Zagreb, gdje će prisustvovati konferenci svih jugoslavenskih katoličkih biskupa, koju je za 24. ov. mj. sazvaio nadbiskup dr. Bauer. Do parobroda je presv. biskupa dopratio Kaptol Stolne Crkve i mjesno svećenstvo.

Lična vijest. Poslije vrlo kratkog boravka u rodnom gradu već u utork pos. p. parobrodom „Ljubljana“ otputovao je preko Bakra za Beograd naš. nar. poslanik dr. Ante Dulibić, da sudjeluje u radu Zakonodavnog Odbora i Narodne Skupštine.

Na prolasku. U četvrtak su bili na prolasku, te su se kratko vrijeme zaustavili u našem gradu preč. gg. kan. don Leopold pl. Ivanišević, kaptolski vikar ispražnjene splitske biskupije i kan. don Vlaho Barbić, delegat dubrovačkog biskupa. I oni putuju preko Bakra u Zagreb na konferenciju jugoslavenskog episkopata.

Zaključak korizmenih propovijedi. Sutra u nedjelju na Mali Uskrs

u Stolnoj Crkvi sv. Jakova oko 11 i četvrt vič. don Ante Šare, ovogodišnji korizmeni propovjednik, drži zaključnu svoju propovijed i zavjile običajni tradicionalni blagoslov.

Dar „Šibenskoj Glazbi“. Dr. Stjepan Spalatin, predsjednik Okružnog Suda u Šibeniku prigodom svog imenovanja doprinio je u fond „Šibenske Glazbe“ 100 dinara. — Uprava najsrdačnije zahvaljuje.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu Mihovila Škubonje: „Brijačka Zadruga“ K 240; Ante Fulgosi, Bulat Hinko, Ivo Jadronja i Mrde Joakim po K. 40; Zorka ud. Antunović, Obitelj Šime Marušića i Stevo Mandić po K. 20. Da počaste uspomenu Dušana Čolovića: Stipe Šare K 100 i Pio Terzanović K 80. Da počaste uspomenu Šime Sunare: Niko Rossi K. 200 i Mate Prgin K. 40. Da počaste uspomenu Luce ud. Belamarić: Društvo „Šibenska Glazba“ K 80. Da počaste uspomenu A. Ržti: Nikola Rossi K. 200. Da počaste uspomenu Kate ud. Sigoreo: Oskar Ivon K. 120. Da počaste uspomenu Ane ud. Arapović: Ante Mrde i Kata Lalice po K 60; Krste Jadronja, Toma Bumber, Matija ud. Antonietti, Vladimir Kulić, Antun Bumber, učitelj, prof. don Rudolf Pian i Obitelj Tome Lukanovića po K 40; kanonik Ivan Mirić K. 30; Ante Tikulin, don Ante Radić i Božica ud. Berović po K. 20. Da počaste uspomenu Luke Belamarića: Ivan Fulgosi p. Ante K. 80 i Ante Belamarić p. Miše K. 40. Da počaste uspomenu Fra Mate Karduma: g. Marko Stojić K 400, Kan. Ivan Mirić K. 50 i don Ante Radić K. 20. — Svima darovaliteljima Uprava harno zahvaljuje.

DROGARITJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala — Cvikera.
Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkomjpropis.
Primaju se popravci.

MALI OGLASNIK

Prodaje se: ili unajmljuje nova kuća na tri kata, odmah za useliti, na dobrom položaju. U prizemlju posjeduje lokale, podesne za svaku vrst trgovine, sa dvije koncesije. Obratiti se kod agencije „Uspjeh“.

Činovnik sa višegodišnjem službom, vješt rukovodnje blagajne, sastavljanju predračuna i konačnih računa, zna također pisati na pisacem stroju, traži namještenje kod koje agenture, trgovine, banke ili kod bilo koje kancelarije. Obratiti se upravi lista.

Državna razredna lutrija kraljevine SHS.

III. KOLO SREĆAKA.
V. razred vučen je od 4. do zaključno 24. svibnja 1922.

Glavni zgoditak 1.000.000 dinara.
Cijena cijele srećke . Din. 48.—
„ polovine 24.—
„ četvrtine 12.—
„ osmine 6.—
Srećke se prodavaju kod
Zadružne gospodarske banke d. d.
podružnice Šibenik.

P. N. Svećenicima, Crkovinarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Kupujem svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda. U zamjenu svijeća primam osapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik
Odlikovane Tvornice voštanih svijeća
Vladimir Kulić - Šibenik.

Svakovrsno ljekovito bilje

(lipov cvijet, bazgov cvijet, kamilice, lišće, korijene itd.)

kupuje, upute sa sabiranje daje

G. HOFFMANN i DR.

MARIBOR, Kopitarjeva ul. 11

Podružnice: Veliki Bečkerek (Banat), Dresden-A Serrestrasse 5, Timișvara (Rumunjska) Balmažujvaros (Mađarska).

Prigoda!

Prodajem jednu kuću u gradu blizu perivojavrlo jeftino, sa prizemnim lokalima (70 četv. metra) podesnim za svaku vrst trgovine. Obratiti se kod Reklamne i posredničke agencije „Uspjeh“.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine
i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzojavi: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK

(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno ureden i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopiše svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisaače strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

PAPIRNICA

GRGO RADIĆ

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mirisnih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.

Cijene umjerene!

Bogato skladište šivaćih strojeva

SINGER

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

ANTE FRUA

ŠIBENIK Glavna ulica.

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolicu.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera

PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzojavi: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122
I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzojavni naslov: Gospobanka
Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Kariovcu te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške, na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.